

Inhoud

1. Hoe ben ik hier terechtgekomen? (Peter Janssen, 2020)	11
2. Doe iets (De eerste dierenbevrijders, 1975)	41
3. Waar haal ik het lef vandaan? (Peter Janssen, 1985)	60
4. Sympathie (De eerste dierenbevrijders, 1979)	87
5. Hoe ver moet ik gaan? (Peter Janssen, 2007)	124
6. Of het zin heeft (De eerste dierenbevrijders, 1985)	138

7. Ik doe gewoon wat ik moet doen (Peter Janssen, 2007)	166
8. Hard tegen hard (Nieuwe generaties, 1988)	196
9. Zoveel dier, zoveel keuze (Peter Janssen, 2011)	235
10. De wind draait (Een nieuwe generatie, 2016)	293
11. Welk dier eerst? (Peter Janssen, 2021)	325

1

HOE BEN IK HIER TERECHTGEKOMEN?

(Peter Janssen, 2020)

Met een stapeltje beddengoed in zijn handen bereikt hij de lift. Naar de derde verdieping? Als de bewaarder blijft zwijgen, drukt Peter Janssen met het puntje van zijn elleboog op het knopje van de derde. Het is 4 juni 2020, een donderdagochtend op de penitentiaire inrichting van Arnhem en het is al niet meer voor te stellen dat normaal gesproken de werkdag zou beginnen.

Op de derde sloft de bewaarder slaafs achter hem aan alsof hij zelf moet zitten. Groepjes gevangenen op slippers, loom gejoel rond een tafeltennistafel in de diepte. De huisregels die de bewaarder loopt te brommen, wanneer je het beddengoed moet afhalen en voor de deur moet leggen, wanneer je kunt douchen, hoelang je mag bellen, het dagprogramma – de informatie dringt maar half tot hem door, hij weet het wel, hij heeft het al zo vaak gehoord.

Hij heeft meer oog voor de andere gevangenen. Er zit hier iemand van de Bende van Venlo voor een zevenvoudige moord. Maar ook iemand die vergeten is een verkeersboete te betalen. Een keur aan gepleegde feiten, korte straffen uitzitten, grote zaken afwachten. Onder koud tl-licht, samengepakt op één galerij.

Hij staat in de deuropening van een cel, met het beddengoed als een paar zachte vleeskonijnen tegen zich aan gedrukt. Achter hem wordt de deur in het slot getrokken. Op slag is het kunstlicht verdwenen. Achter het betralied venster wenkt daglicht; hij nadert het raam, verheugt zich op het uitzicht. De Nederrijn die zich de stad in slingert en waar hij zojuist met het busje overheen is gekomen. Of anders het eenzame paard op het blubberveldje naast de gevangenis. Hij ving er een glimp van op toen hij de poort binnenging.

Het wordt een helderblauwe dag, de wind beroert de toppen van een rij bomen. De zon zet zijn smalle gezicht in een gloed. Als de lamp van een ondervrager dwingt het licht zijn gedachten terug naar binnen. Hij knippert met zijn ogen en bekennt schuld. Hij windt er geen doekjes om. Hij deed het met zijn volle verstand. Maar de vraag die hij zichzelf zou willen stellen, is een andere.

Waarom. Peter Janssen, vierendertig zomers jong en sinds zijn twaalfde dierenbevrijder van beroep. Om dieren te kunnen bevrijden, moet je de grenzen van de wet opzoeken. Met wat van de wet wel en niet mag heeft hij niet zoveel te maken. Dit zit hem in de aard van het vak. Als je revolutie wilt, moet je op het gras lopen. Is die niet van Karl Marx, ook zo'n bevrijder van onderdrukten?

Maar dit keer liep Janssen nog wat verder het gras op dan gewoonlijk. Zich terdege bewust van eventuele juridische consequenties, maar ten diepste overtuigd van de noodzaak. Als alles tijdens de operatie goed zou gaan, waren er helemaal geen consequenties. Tijdens zijn operaties ging het bijna altijd goed.

Tweeëntwintig jaar lang concentreerde hij zich op het simpelweg bevrijden van dieren. Kooitjes openklikken en muskusratten, vleeskonijnen, kalfjes, varkens, nertsen, proefdieren en jachthonden de vrijheid geven die ze verdienen. Afgewisseld met het verstoren van bloederige stierengevechten en het stilleggen van dolfijnenshows en paardenrennen. Lichte overtredingen, illegale betredingen, allemaal konden ze op veel sympathie rekenen. Hij had het zo veel mogelijk vreedzaam gedaan. Als het even kon zonder een krasje schade aan

goederen of personen. Totdat hij laatst een keer buiten zijn boekje ging. De verlichting van het leed van steeds maar een handjevol uitgebuite dieren ging hem te langzaam. Waarom niet een paar miljoen dieren in één klap? Zijn oog viel op een grote eendenslachterij in Ermelo. Tomassen Duck-To, de spil van de Nederlandse eendenindustrie, werd een kruisje op zijn routekaart over het gras.

In de maanden ervoor vochten in zijn hoofd overwegingen om voorrang. Nu eens een risicoanalyse, dan weer een morele rechtvaardiging, een cocktail aan brandstoffen, waarop het motortje van zijn bereidheid alleen maar harder ging lopen. In Nederland at bijna niemand nog eendenborst. En wie sliep er nog onder dons? Toch zaten in het jaar 2019 in vijftig loodsen acht miljoen zombiëenden vast, voordat ze in kratten werden gesmeten en naar Ermelo werden afgevoerd, om ondersteboven spartelend aan hun zwemvliesjes aan de slachtlijn te worden gehangen. Ze hadden niet kunnen zwemmen, niet kunnen waggelen in de zon. Ze hadden zich niet kunnen wassen, zich niet rustig te goed kunnen doen aan parasieten en luizen in hun verendek. Door hun zwakke weerstand waren ze vatbaar voor ziekten die konden overslaan op de mens. Een uitbraak van de vogelgriep was een kwestie van tijd.

Omwonenden van de fabriek ondergingen dagelijks de aanblik van vrachtwagens vol gestapelde kratten met doodsbanige dieren. De mest die eruit droop, de sporen op de weg. De voortuinen zagen wit van neerdwarrelende veertjes. En elke dag de stank van verbrande snavelvlesjes en zwemvliesjes uit de schoorsteen. Eigenaar Gertjan Tomassen beheerste al jaren in Nederland de volledige productieketen, van bevruchte eitjes tot restaurants waar je pekkingeend kon bestellen en zou dat nog vele jaren blijven doen. Hij reed rond in een zwarte, geblindeerde Mercedes, waakte met zijn massieve lichaam, breed lopend, persoonlijk over zijn vele loodsen. Het was algemeen bekend dat hij regelgeving met voeten trad. De eendenmiljonair doodde volgens wagentellingen door buurtbewoners meer eenden dan vergunningen toestonden, maar terwijl burgemeester en wethouder een oogje dichtknepen, breidde

hij illegaal zijn terrein verder uit. Hij terroriseerde een buurvrouw, omsingelde haar woning. Journalisten, activisten, hij bedreigde iedereen die iets over zijn imperium durfde te zeggen.

Maar wat nu eens als Janssen het epicentrum van deze troosteloze sector in de as legde? Gewoon de fik erin? Dan konden een-denfokkers hun tussenproduct niet meer kwijt en draaide hij persoonlijk een moorddadige industrie de nek om. Hij had in zijn leven een hoop uitgevreten. Alleen een hele fabriek stilleggen deed hij niet eerder. Operatie Ermelo vroeg dus om zorgvuldige planning. In de winter van 2019, maanden ervoor, deed hij eerste, nachtelijke voorverkenningen rond het terrein. Hij concludeerde dat het vrijwel onmogelijk was er ongezien je ding te doen. Hij zag af van de actie, maar toen niet lang erna de coronapandemie uitbrak en door de lockdown de aanvoer van eenden en de export van eendenvlees kwam stil te liggen, besloot hij alsnog toe te slaan.

Een week geleden, in de helderde nacht van woensdag 27 mei 2020, klom hij met een jerrycan loodvrije Euro95 over het hek. Vijf vrachtwagens en trailers op een rij. Hij klom op de treden, wierp blikken bij de cabines naar binnen. Er lagen geen chauffeurs te slapen. Een natte vinger in de lucht: geen zuchtje wind. Hij keek nog eens om zich heen, verzekerde zich er andermaal van dat de vlammen onmogelijk huizen in de omgeving konden bereiken. Had er een windje gestaan, dan had hij het niet gedaan. Hij sprenkelde brandstof rond de eerste trucks.

Tot zover liep alles gesmeerd. Daarna ging hij ietwat klungelig te werk.

De vraag die hij zich op dit punt zou kunnen stellen is inderdaad: waarom. Om van het waarom te leren en het een volgende keer beter aan te pakken.

Brandstof droop langs banden omlaag, riviertjes vormden zich, kropen in een bedding samenzweerderig naar elkaar toe, bereikten de schoenen van Janssen. Het ging mis bij de aanmaakblokjes. De barbecueaanmaakblokjes wilden niet aan; over op plan B.

Hij hield een lange tafelaansteker rechtstreeks in de plas. In een oogwenk kropen de vlammen in zijn mouw en broek. Terwijl alles om hem heen in lichterlaaie stond, zette hij het in paniek op een rennen. Hinkelend en struikelend probeerde hij zich van zijn werkbreek te ontdoen, die hij over zijn gewone broek droeg. Nog een verwoede trap en hij was vrij. Het terrein onder hem schoot weg, hij sprong tegen het hek op, holde de weg over, een buitenwijk in. Hij was al bijna bij zijn auto. Zijn hand ging naar zijn broekzak. Hij tastte naar de sleutel, en terwijl zijn hart hoog in zijn keel klopte, drong het tot hem door dat de overbroek op het industrieterrein lag.

Met de autosleutel erin.

Zijn keel werd langzaam dichtgeknepen, zijn ogen draaiden rond van ontzetting, langs de kronen van beukenbomen, waarin blauwe zwaailichten schemerden. Het tweetonig geloei van brandweerwagens en politiewagens dwars door elkaar heen klonk miselijkmakend vals. Ze kwamen de hoek al om en hij kon niets anders bedenken dan dieper weg te kruipen in de bosjes. De hele nacht verroerde hij zich niet. Met zijn knieën opgetrokken en zijn armen eromheen geslagen. Een kabouterjongen die schuilde onder een paddenstoel. Hij had het warm en tegelijk kon hij niet stoppen met trillen.

Tegen de achtergrond van het flakkerende licht kronkelden de bomen boven hem als zwarte slangen. Hij luisterde naar luide mannenstemmen. Door het gebladerte zag hij schimmen. Blussers in de nacht, ze waren in de weer om te redden wat er te redden viel. Anderen verdeelden zich over de wijk, ver konden de daders niet zijn. Een kloppacht stond op het punt te beginnen en hij kon niet stoppen met kijken, het was alsof hij op de eerste rij in de bioscoop zat. Hij zat in de sleutelscène van een oorlogsfilm. Een tot mislukken gedoemde sabotage.

Hij warmde zich aan deze voorstelling van zaken. Hoe hard het bluswater ook neerregende op de vlammen, vanbinnen gloeide hij. Zijn daad was niet vergeefs. Werd de fabriek gered? Werd de

autosleutel gevonden en werd spoedig de identiteit van de dader bekend? Wat de represailles ook zouden zijn, elke verzetsdaad had betekenis. Hij had dit keer geen enkel dier kunnen helpen. Maar hij had toch protest aangetekend. De stem van de eenden was gehoord.

Toen het ochtendlicht door het bladerdak begon te schemeren, pakte hij zijn telefoon. Hij belde zijn advocaat. Zonder oordeel of zelfs maar een verzuchting hoorde Jan-Hein van Dijk hem aan. Belangstellend als altijd, wanneer Janssen zich weer eens in de nesten heeft gewerkt. Hij adviseerde eerst naar de huisarts te gaan om zijn verbrande hand te laten behandelen. Daarna moest hij zich opfrissen, wat slapen, om dan een paar keer diep adem te halen en zich te melden bij de politie in Apeldoorn. Intussen lichtte Jan-Hein hen wel in. Roep de honden terug, zijn cliënt meldde zich spoedig en geheel uit vrije wil.

Janssen zag al wat cellen vanbinnen. In Nederland, Spanje, Portugal, Mexico, Japan. Hij sliep op kale britsen tussen vochtige muren, soms wel een week of twee. Maar dit keer ging het ietsje langer duren. Dit keer draaide hij misschien voor meerdere jaren de bak in. Alleen vandaag nog even niet.

Nog één heerlijke dag lang liep hij vrij rond. Hij kon gaan en staan waar hij wilde, zoals al die brave winkelende mensen om hem heen, die nog nooit een vuurtje hadden gestookt en al helemaal niet wisten wie hij was. Vandaag geen nekklem, geen knie in zijn rug. Geen arrestatieteam dat hem van zijn bed lichtte en hem in de boeien sloeg en afvoerde alsof hij een zware jongen uit het drugsmilieu was. Hij kwam op voor dieren in nood. Niet omdat dit de wettelijke plicht van elke staatsburger is, maar omdat hij het van zichzelf moest.

Hij had tijd om zaken af te handelen, om acties over te dragen. En tijd om afscheid te nemen van geliefden. Die ochtend erop, op het parkeerterrein van het politiebureau, verzamelde zich een klein gezelschap. Het middelpunt was zijn moeder Christien,

die van alles altijd een feestje maakte. Ze had een goed gevulde picknickmand bij zich. Haar vriend was meegekomen, Peters geliefde was er, nog een goede vriendin en Jan-Hein. Van de klep van een auto aten ze moeders zelfgebakken appelstrudel. Ze dronken thee en sap uit bekertjes en toen hij zijn bord leeg had, gaf hij iedereen een knuffel en wandelde hij zo het bureau binnen. Alsof het de supermarkt was en hij een boodschapje was vergeten. Luchtig oppakken dit soort dingen. Dat was altijd het beste.

Zijn moeder zei: 'Gedraag je jongen, je bent daar toch uit logeren.'

Er volgden zes dagen chili sin carne, bonen uit blik. Daarna het busje in, op naar de penitentiaire inrichting van Arnhem en nu is het duimen draaien. Pas over vijf maanden komt zijn zaak voor. Een zaak als deze maakte hij al eens eerder mee. Op de kop af elf jaar geleden, toen hij gepakt was voor het bevrijden van drieduizend mooie nertsjes. Destijds wist hij niet wat hij kon verwachten, maar toen vanmorgen de rivier zilverig onder hem blonk en het busje de afslag nam, wist hij wat hem te wachten stond. Op een bedrijventerrein doemde de witte doos op. De Blue Band-gevangenis, vanwege het blauwe lint in banen over de gevel.

In een welkomstfolder las hij dat in de Blue Band plaats was voor 270 gedetineerden. Gedetineerde? Hij liet het woord op zich inwerken, wapperde het weg, als een sticker die door een pestkop op zijn rug was geplakt. Een label dat niet voor hem gold. Als verzetsstrijder ging hij niet mee in de verhullende termen die Justitie en de vee-industrie gebruikten. Hij was geen misdadiger, geen bajeskant, schurk, boef, terrorist, extremist of zelfs maar een geradicaliseerde activist. Hij was de gevangene van een staat die misdaden tegen gevoelige wezens legitimeerde. Hij wilde alleen maar voorkomen dat nog meer eendjes aan hun zwemvliesjes aan haken werden gehangen.

Wat was daar zo erg aan?

Bij het inleveren van zijn telefoon droeg hij een zwarte *hoodie*. Op zijn rug en op zijn borst het logo van zijn eigen Vegan Strike Group.

‘Uittrekken.’

‘Waarom eigenlijk?’

De bewaarder bromde dat de Hells Angels en andere motorbendes hun chapterjasjes ook niet mee naar binnen mochten nemen. Janssen zei dat hij niet streed voor drugs, maar voor een diervriendelijker wereld. De geopende hand van de man wachtte geduldig. Een knik naar het detectiepoortje. Of hij voor wilde gaan.

Overdag veel geschreeuw en gebonk op zijn celdeur. Vrij rondlopende vechthaantjes die zich kapot vervelen. En 's nachts, als iedereen opgehokt zit en hij de slaap probeert te vatten, gaat het lawaai nog uren door. In een cel staat voor nog geen vijfhonderd euro aan spullen, maar laatst kreeg iemand verderop een factuur van dertigduizend euro voor het slopen van het interieur.

's Nachts gaat het geweld aan de andere kant van de muur over in stil berouw. Dan zit daar een zware jongen te tuchten. Het tuchten gaat over in nieuwe, wanhopige uitbarstingen van woede. Vanuit het niets begint zo'n man dan weer te gillen en met dingen te gooien. Netjes ingestopt onder een laken en een deken draait Janssen zich vervolgens op zijn andere zijde, krult zijn benen behaaglijk op, trekt het laken op tot aan zijn kin, als een bosdier in een holletje onder de grond. Of hij berouw heeft? Waarover zou hij berouw moeten hebben?

Natuurlijk is hij wel een beetje boos. Die boosheid stopt hij dan in een recordpoging opdrukken. Na een paar dagen heeft hij al een persoonlijk record van vijfenvijftig. Maar bóós? Niet op zichzelf in elk geval. Er is daarbuiten een oorlog gaande. In die oorlog vallen dagelijks alle honderden miljoenen slachtoffers aan één kant. In een rechtvaardige wereld zou de oorlogsmisdadiger worden opgepakt, daar zouden Gertjan Tomassen en zijn trawanten worden veroordeeld en opgesloten. Wil je die wereld een stapje dichterbij

brengen? Dan vraagt dat om daden. Wat soms neerkomt op een verblijf achter de tralies.

Wanneer je boos bent op de wereld, kun je een donatie doen. Of een petitie ondertekenen. Of je loopt eens mee in een demonstratie, waarna je weer teruggaat naar je gezin, je baan, je hypotheek, om verder te leven in die onrechtvaardige wereld, om maar niet aan de dieren te hoeven denken. Maar dat kan Janssen niet. Hij moet iets dóén. Hij kan niet leven met de gedachte aan wat dieren elke dag wordt aangedaan. En dit keer kon hij niets beters bedenken dan een fikkie. Nog steeds niet, ook niet in deze cel, waarin hij nog lang zal moeten doorbrengen, tussen het uitschot van het land. Diereneters bovendien.

Hij heeft zijn doel niet bereikt. Hij had een moordfabriek in de as willen leggen. Maar na zijn overhaaste vlucht moet het vuurtje dat hij had gestookt in een aangrenzend bijgebouw zijn uitgedoofd. Collega-dierenbeschermers verwijten hem nu dat hij de actie heeft verprutst. Waarom heeft hij zo'n grote operatie in z'n eentje uitgevoerd? Waarom niet eerst geoefend op iets onschuldigs? Waarom niet meerdere scenario's doorgenomen?

Het is hem niet gelukt om de genadeslag toe te dienen en nu zit hij vast. Intussen draait de fabriek weer op volle toeren, maar hij weigert als een kwajongen die spijt heeft van zijn streken op zijn bed te liggen grienen. Tenslotte is het hem wél gelukt om vijf hele vrachtwagens met oplegger in de as te leggen. Daarin kunnen alvast geen eenden meer worden gestopt.

De dag is begonnen, het is tijd voor oefening. Crunches, planking. Als hij vrij komt, moet hij fit zijn en de draad weer oppakken. Tot die tijd gaat hij zijn leven nuttig besteden. Plannen uitwerken voor nieuwe operaties. Tussendoor kijkt hij soms voetbal, verder schrijft hij veel. Op verzoek van een schrijver houdt hij een dagboek bij. Om de paar weken komt de schrijver langs om vragen te stellen over radicaal dierenrechtenactivisme. Waar het fenomeen vandaan komt en waar het toe leidt. Hoe het komt dat Janssen elke dag zijn wettelijke